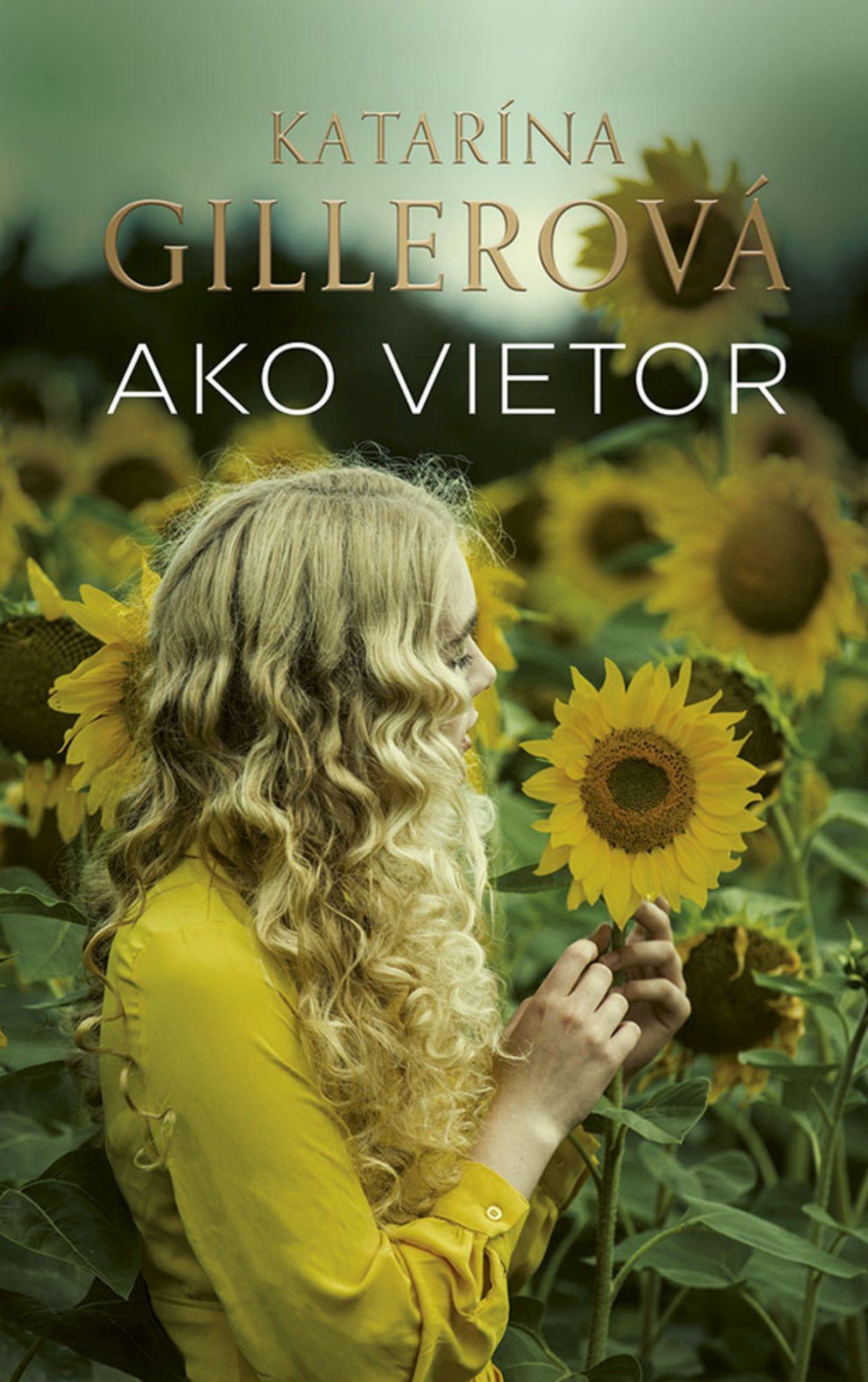

KATARÍNA
GILLEROVÁ
AKO VIETOR

KATARÍNA

GILLEROVÁ

AKO VIETOR

Copyright © 2023, 2026 by Katarína Gillerová
Cover design © 2023 by Barbara Baloghová
Cover photo © Anna Mutwil / Arcangel
Slovak edition © 2026 by IKAR, a.s.

Táto kniha je fikcia. Všetky mená, postavy, miesta a udalosti sú výtvorom autorkinej fantázie alebo súčasťou vymysleného príbehu. Akákoľvek podobnosť so skutočnými miestami, udalosťami a žijúcimi či nežijúcimi osobami je náhodná.

ISBN 978-80-575-1142-7

Túto knihu venujem všetkým,
ktorým život nevyšiel podľa predstáv a museli
prekonávať množstvo prekážok aj napriek
všemožnému úsiliu a snahe žiť šťastne.
Jedna z mojich postáv, krásna a talentovaná
Aneta, je inšpirovaná skutočnou osobou.
Jej príbeh bol však oveľa zložitejší,
než ako som ho opísala, a v spleti neľahkých
situácií musela neustále hľadať pokoj v duši.
Preto je dôležité nevzdávať sa a mať okolo seba
dobrých ľudí, ktorí do vašich dní vnesú lásku,
porozumenie a ochotu kedykoľvek pomôcť.

Autorka

STRATENÝ OBRAZ

Odomkla som dvere a vstúpila do tichého, prázdneho bytu. Pripadal mi opustený ako jeho majiteľka, poznačená dvoma nevydarenými manželstvami a krachom niekoľkých vzťahov. A smutný, akoby z neho vyprchal všetok život. Kde sú tie časy, keď sme sem s mamou chodievali na návštevu a strávili tu hodiny rôznymi hrami s mojím bratom a synom maminej najlepšej kamarátky!

To všetko je už iba minulosť.

Vyrástli sme, dospeli, doba aj vzťahy sa zmenili. Už sem spoločne nechodíme… Už dávnejšie som tu nebola. V predstavách mi však stále znel smiech mojej mamy a tety Anety, ktorý sa týmto priestorom niesol kedysi, keď sedávali v obývačke a pretriasali v rozhovoroch rôzne témy. My deti sme sa hrali vo vedľajšej izbe, ja som si však často preniesla hračky do obývačky a tvárila sa, že so zaujatím staviam kocky alebo varím jedlo pre bábiky a plyšové zvieratká.

Natŕčala som uši, aby som zachytila čo najviac z ich rozhovoru. Zaujímalo ma všetko, o čom sa rozprávali. Nasávala som informácie o politike, mužoch, pracovných problémoch a protivných kolegyniach. Príbehy, pri ktorých som zatajovala dych a potom o nich v posteli, obklopená tmou, ešte dlho premýšľala.

„Žiadny muž ťa neurobí šťastnou," hovorievala teta

Aneta. „Svoje šťastie musíš hľadať v sebe, muž je iba doplnkom tvojej osobnosti."

Mala v sebe múdrosť vlastných skúseností, ale ani ona sa nedokázala vyhnúť životným katastrofám. A v neskoršom veku aj chybným rozhodnutiam, spojeným s jej občas prchkou povahou.

Vošla som do spálne a podľa jej inštrukcií, ktoré mi poslala z nemocnice esemeskou, som otvorila veľkú bielu skriňu. V ľavej časti bolo oblečenie naukladané v pekne zoradených kôpkach. Vybrala som dve pyžamá, teplé ponožky a jedno tričko. Keď som zatvárala skriňu, všimla som si naskladané tričká jej syna Vaša. Poznala som ich všetky. Vyzeralo to, akoby si k Rite, sesternici tety Anety, nevzal so sebou ani jedno navyše. Bude u nej bývať počas maminej hospitalizácie.

Vôbec by som sa nečudovala, keby Vašo odišiel z domu v tričku, v ktorom by bol schopný vydržať aj tri týždne bez potreby prezliecť si ho.

Vybrala som kôpku zo skrine a skontrolovala tričká. Na každom z nich bola vzadu pri krku diera.

„Predstav si," sťažovala sa mi pred dvoma rokmi teta Aneta, „nechápala som, prečo má každé Vašovo tričko vzadu dieru. Aj tie drahé, značkové, ktoré dostal od mojej sesternice Rity. Potom sa mi priznal, že mu vadia tie našité značky a všetky vytrhol."

„Prečo ich jednoducho neodstrihol?" začudovala som sa. Normálny človek to neurobí.

„To nechápem ani ja," hnevala sa teta Aneta.

Nakričala na svojho tridsaťdvaročného syna, či mu neprekážajú deravé tričká, pričom on to bral úplne ľahostajne. Aj môj brat Lukáš, jeho rovesník, krútil nad tým hlavou, hoci u Vaša sme si zvykli na všeličo.

Práve on však bol príčinou, prečo sa dlhoročné priateľstvo mojej mamy a tety Anety stalo minulosťou.

Do tašky som ešte zbalila čisté uteráky a hygienické potreby podľa zoznamu. Vyzeralo to, že pôvodne týždenný pobyt v nemocnici sa tete Anete predĺži, kvôli ďalším vyšetreniam sa jej operácia žlčníka odložila.

Keď som vošla do obývačky poliať kvety, moju pozornosť hneď upútalo prázdne miesto na stene nad sedačkou. Prekvapene som si uvedomila, že chýba obraz Nahej krásky, ktorý tam visel odjakživa. Spájal sa s mojimi prvými spomienkami na návštevu tohto bytu. Dodnes si pamätám, ako som sa pri pohľade naň zahanbila a uhla pohľadom. Neskôr, už staršia, som zvykla podrobne študovať línie nahého tela krásnej ženy ležiacej na bruchu. Vyzerala ako Brigitte Bardot. S rozpustenými vlasmi, nádhernou tvárou a plnými perami ponúkajúcimi vášnivý bozk tomu, kto obraz nakreslil.

Hoci jej telo spočívalo v cudnej polohe na pohovke, umelec dokázal ceruzkou naznačiť vzrušujúce vnady, ukryté pred zrakmi ostatných. Štíhla postava, mierne prehnutá v páse, trochu vystrčený okrúhly zadoček a väčšie, plné prsia, čiastočne prikryté rukou, ktorou sa podopierala. Veľkosť pŕs zvláštne kontrastovala so štíhlosťou postavy, vedela som však, že neboli vylepšené plastickým chirurgom, vynikali prirodzenou krásou.

Modelom neznámemu umelcovi bola teta Aneta.

Ako dieťa som nechápala, prečo tete neprekáža, že každú návštevu v jej obývačke ako prvý upúta obraz s jej vystavenou nahotou, aj keď veľmi decentne zobrazenou.

„To je minulosť," mávla rukou, keď som sa jej na to raz spýtala. „A už to dávno nezodpovedá skutočnosti, na tej kresbe ma už nikto nespozná. A keď si hostia sadnú na sedačku, sú k obrazu otočení chrbtom."

Mala pravdu. Jej životný príbeh, povaha a negatívne skúsenosti sa postupne vpísali do jej krásnej tváre hlbokými vráskami, vysušenou pleťou, ťažkými viečkami a ovisnutými kútikmi úst. Na prvý pohľad pôsobila nesympaticky a odmerane, a občas sa tak k ľuďom aj správala, najmä ak sa niekto kriticky zmienil o jej synovi. Jej nepriateľský postoj po rokoch pekného priateľstva zasiahol aj moju mamu, mňa napočudovanie celkom obišiel.

Ale vtedy som už bola dospelá a zaskočená vlastnými životnými skúsenosťami.

Posadila som sa do kresla a z tašky vytiahla mobil. Zavolala som mame.

„Obraz zmizol?" zatiahla pochybovačným tónom. „A kam…? Kto by ho mohol vziať, keď je Aneta v nemocnici?"

„Možno ho sama zložila zo steny," napadlo mi.

„Keď za ňou pôjdeš, spýtaj sa jej na to," poradila mi mama.

„Nechceš ísť so mnou?" navrhla som jej.

„Určite nie," odmietla hneď. „Jej zdravotnému stavu by to iste neprospelo."

Zamrzelo ma to. Takto sa skončilo štyridsaťročné priateľstvo? „Možno by jej to dobre padlo, práve teraz…" skúsila som.

„Možno by jej dobre padlo, ak by sa Vašo konečne zamestnal," namietla mama. „Kým bude taký nemožný a ona k nemu taká všeobjímajúco tolerantná, nič sa nezmení."

S povzdychom som mobil vypla, dávajúc mame za pravdu.

Aké jednoduché to bolo, keď obidve mali synov ešte v kočíku, iba s polročným vekovým rozdielom, a riešili skoro rovnaké problémy! Plienky, nočník, samostatná chôdza, detské choroby… Ja som ešte nebola na svete. Vašo a môj brat Lukáš vyrastali takmer ako bratia, náš byt susedil s dvojgarsónkou tety Anety.

Obidve mamičky sa navzájom radili, nakupovali spolu, chodievali s chlapcami na neďaleké ihrisko. Mama zvykla s nostalgiou spomínať na príjemné letné večery, keď si na balkóne, pozorujúc západ slnka, občas popíjali čaj alebo deci vína a rozprávali sa dlho do noci. Deti už spali v postieľkach a ony dve mali pre seba konečne trochu času. Keď môj otec odišiel na služobnú cestu, trávili večery zaujímavými rozhovormi, pričom teta Aneta odbiehala skontrolovať malého Vaša. Často však zaspával s nami a potom ho opatrne preniesla na rukách domov.

Časy priateľstva a porozumenia. Chlapci sa hrávali raz u nás, inokedy u tety Anety. Môjmu bratovi Lukášovi vniesli tieto roky do srdca pocit bratskej spolupatričnosti, pretože nič preňho nebolo zaujímavejšie než hry vo Vašovej spoločnosti. Už v tom čase sa však začínali prejavovať rozdiely v povahách oboch chlapcov. Mama si ich postupom času uvedomovala s narastajúcim znepokojením, hoci sa netýkali Lukáša.

Tá kopa natrhnutých tričiek bola toho dôkazom.

Znovu som vybrala mobil a zavolala Vašovi. Vedela som, že k Anetinej sesternici Rite sa presťahoval deň predtým, ako Aneta odišla do nemocnice. Obávala sa nechať tridsaťdvaročného muža doma osamote, aby nebodaj neumrel od hladu.

„Koľko tričiek si si zobral k Rite?“ spýtala som sa ho. „Mama ostane v nemocnici dlhšie.“

„Dve,“ odvetil.

„Možno tam bude aj dva týždne,“ upozornila som ho.

„To mi stačí,“ vyslovil spokojne.

Vyvrátila som oči do stropu. Hlavná vec, že ich má v skrini aspoň pätnásť. „A čo košele?“ pripomenula som mu. „Nechystáš sa na nejaký pracovný pohovor?“

„Už som bol,“ informoval ma.

„V tom zapotenom tričku?“ rypla som doňho. „To si asi bohvieaký dojem neurobil.“

V telefóne som počula nespokojné zafučanie. „Bol som sám sebou, taký, aký som,“ vyslovil hrdo. „Nebudem zo seba robiť niečo, čím nie som.“

Moje oči opäť uvideli strop. „A ako ti tvoja filozofia pomohla k nájdeniu zamestnania?“ Jeho bohorovnosť ma udivovala. „Pýtali si na teba telefonický kontakt?“

„Títo nie, ale minule áno,“ odvetil.

„A ty si im dal číslo pevnej linky,“ poznamenala som ironicky. „Aj sa ti dovolajú, keď tu nie si… Môžu vyzváňať, koľko chcú, ak by ti chceli ponúknuť nejakú prácu.“

„To som ja,“ vyhlásil hrdo. „Nepotrebujem mobil, ten má dnes každý somár.“

„A každý somár okrem teba pracuje,“ vyhŕkla som odsudzujúcim tónom.

Jeho odpovede ma iritovali. Radšej som hovor ukončila. Nepýtala som sa Vaša, či náhodou nebol doma a neurobil niečo s obrazom. Tie dve tričká mi napovedali, že nebol.

Prázdne miesto na stene mi pripadalo ako Vašova

prázdna hlava. Strata obrazu trochu zasiahla do môjho detstva, ktorého bol súčasťou. Neraz som sa tety Anety pýtala, kto ju tak verne zobrazil, ale vždy sa len tajuplne usmiala. Nikdy to neprezradila ani svojej najlepšej kamarátke.

Zbalila som do tašky všetky požadované veci a s pocitom nespokojnosti opustila byt. Zamierila som do nemocnice na Kramároch.

Tetu Anetu som našla na balkóne nemocničnej izby, kde si tajne poťahovala z cigarety. Mala na sebe mäkučký župan fialkovej farby, kedysi si s mojou mamou kúpili rovnaké.

„Asi by ste nemali fajčiť," poznamenala som opatrne.

Pozrela na mňa s výrazom rezignácie v očiach a pomaly vyfúkla dym. „Výsledky nie sú dobré, takže je to jedno," mykla plecom.

„Čo vám povedali doktori?" znepokojila som sa.

„Tvária sa vážne a posielajú ma na ďalšie vyšetrenia," odvetila.

Nevyzerala dobre. Zdala sa mi opuchnutá, aj predtým pekné, štíhle členky mali dvojnásobnú hrúbku. Obuté mala pohodlné froté papuče, určené iba pre pobyt v nemocnici, doma by si ich neobula ani za nič, aj keď sa v byte nachádzala sama. Keďže bola nízkej postavy, zvykla si na obuv s podpätkom. Obutá v lodičkách pozerala na nás z vyšších poschodí, ako zvykla hovorievať mama.

„Keď ste v nemocnici, aspoň to pôjde rýchlejšie," vyslovila som s nádejou.

„Dúfam, že už nebudem potrebovať ďalšie veci," podotkla s pohľadom upretým na plnú tašku, položenú na stoličke. „Možno ma o týždeň budú operovať alebo

ma prepustia. Len ťa prosím, nezabudni polievať kvety," požiadala ma.

Prikývla som. Bolo zaujímavé, že namiesto mamy preniesla svoju dôveru na mňa. Ani na syna sa nespoliehala tak ako na mňa, vlastne naňho sa nespoliehala vôbec. „Možno… by vás potešilo, keby vás prišla pozrieť mama," navrhla som jemne.

„To nie," odmietla a prudko vyfúkla dym do vzduchu. Sledovala, ako sa krúti v miernom vánku a potom sa slobodne stráca v nekonečnom priestore voľnosti. „Nemyslím si, že by to prospelo môjmu zdravotnému stavu."

Chcela som namietať, či takmer štyridsať rokov priateľstva pre ňu naozaj nič neznamená, zostala som však ticho. Ona najlepšie vedela, čo všetko moja mama v jej živote znamenala.

Opäť si zamyslene potiahla z cigarety.

„Nie je vám tu smutno?" spýtala som sa.

Pohodlnejšie sa oprela. „Vieš, teraz mám veľa času premýšľať," vyslovila po chvíli. „Keď si tak preberám svoj život… pripadá mi, že som sa narodila celkom zbytočne." Prekvapene som sa na ňu pozrela. „Nemala som šťastie ani na mužov, ani na rodinu. Neviem, čo je to žiť v šťastnom manželstve. Hneď po maturite som sa vydala, aby som sa konečne dostala z domu. Mám tri sestry, tlačili sme sa v jednej spálni… A ak sa rodičia pohádali, pridala sa k nám v noci aj mama… Už by som to nikdy nechcela zažiť." Dym z cigarety stúpal nad naše hlavy. Vychutnávala si každé potiahnutie, každé vdýchnutie. „Už by som svoj život znovu prežiť nechcela. Keby som sa mohla rozhodovať ešte raz, zmenila by som v ňom takmer všetko."

„Takmer všetko?" zaskočila ma.

Prikývla. „Už to prvé manželstvo… Stratené dva roky mladosti kvôli ničomu. Vymazalo sa mi z hlavy, akoby ani neexistovalo.“

„Aj to druhé?“ zadívala som sa na ňu. „Vyzerali ste ako bábika, úplne dokonale, aj na svadobnej fotke. Krásna.“

Zamračila sa. „To druhé by som najradšej zrušila celkom, aj v spomienkach, ale nejde to,“ pokrútila hlavou. „Keby som vyzerala celkom obyčajne, možno by som bola v živote šťastnejšia. Starý by nebol taký vytrvalý a neobháňal ma až do svadobného dňa… Moja najväčšia chyba v živote.“

„Volali ste ho starý župan,“ spomenula som si na jej rozhovory s mojou mamou. „Neskôr len starý.“

„Zničil mi život,“ vyslovila s nenávisťou v hlase. „Vydala som sa zaňho plná lásky a nádeje, ale dočkala som sa iba sklamania a zloby. Celý život som sa pozerala na šťastie iných a pýtala sa, prečo mňa stále obchádza.“

Počúvala som tetu Anetu a snažila sa predstaviť si, ako to všetko dokázala zvládnuť. Patrila do môjho života od narodenia. Brat Lukáš a Vašo mali vtedy štyri roky. Mnoho jej historiek sa mi vplietlo do spomienok, mnohé z nich zostali predo mnou utajené. Bola som presvedčená, že mama ich všetky poznala.

Okrem jednej.

„Kto nakreslil Nahú krásku?“ spýtala som sa. Nebolo to po prvý raz. Možno práve tu, na nemocničnom balkóne, prelomí svoje vytrvalé mlčanie o umelcovi.

Pozrela na mňa odmietavým pohľadom. „To ti nemôžem povedať,“ pokrútila hlavou.

Nechápala som to. „Prečo nie?“ namietla som. „Prečo je to také tajné?“

Azda spomenie, že ten obraz zložila zo steny sama. Nechcela som sa jej na to spýtať teraz a znepokojovať ju.

„To je jediná vec, ktorú ti nemôžem povedať," trvala na svojom.

„Ale prečo?" nedala som sa odradiť. „Veď na ňom vyzeráte úžasne!"

Nechcela prezradiť, kto bol tajomný muž, pred ktorým sa vyzliekla donaha a dovolila mu, aby si jej telo podrobne preštudoval. Ozaj, napadlo mi, študoval ho iba zrakom pri kreslení alebo poznal jej krivky aj dotykom dlaní?

Milovali sa po tom, ako obraz dokončil?

„S ním by ste možno boli šťastná," poznamenala som.

Takmer sa usmiala. „To vôbec nie je také isté," vyslovila skepticky.

„Prečo o ňom nechcete hovoriť…?" nedalo mi to pokoj. „Zdá sa, že to bol jediný muž, na ktorého spomínate s láskou."

Pootočila hlavu a zadívala sa na mňa. „Najlepší muž môjho života," povedala s ľútosťou. „Zradila som ho, rozhodla som sa vydať za iného a odísť s ním na východ." Zahasila zvyšok cigarety. Dlaň si pritisla na pravú stranu brucha a jemne si ho masírovala.

Znepokojene som ju pozorovala. Vyzeralo to, že má bolesti. Odviedla tým moje myšlienky inam. „Dali ste vedieť svojim sestrám, že ste v nemocnici?"

„Načo?" vyhŕkla pohoršene. „Všetky sú hlupane. Bez mozgu a ešte k tomu aj chamtivé…"

„Aj Ľudmila?" opýtala som sa na jej najmladšiu sestru. Pred mnohými rokmi mali pekný vzťah, teta Aneta jej dokonca pomohla získať byt.

„Všetky," zdôraznila. „Ani jednu nepotrebujem vidieť. Podviedli ma pri predaji rodičovského domu, a keby ma počúvli, mohli dostať za svoje podiely oveľa viac. Vtedy som zistila, aké sú hlúpe a chamtivé. Ešteže sesternica Rita je normálna a ako jediná z rodiny zbožňuje môjho Vaša."

Trochu pochybovačne som pokývala hlavou. To bolo jej kritérium. Od všetkých vyžadovala, aby sa nad jej synom rozplývali láskou. Keď sa niekto pozastavil nad tým, že stále nepracuje, hoci študoval osem rokov na vysokej škole a ani tak ju neukončil, stal sa jej nepriateľom.

„Bol vás Vašo navštíviť?" zaujímala som sa.

„Nechcem ho znervózňovať," pokrútila hlavou. „Telefonujeme si každý deň. U Rity je mu dobre." Pozrela na mňa s nádejou v očiach. „Zúčastnil sa výberového konania na ministerstve. Snáď bude úspešný."

Nasucho som prehltla. „Na ministerstve?" zdvihla som obočie. „Na aký post?"

„Ministerského radcu," vyslovila hrdo.

Oči mi takmer vyliezli z jamôk. „Ministerského radcu?" zvolala som neveriaco. „A v čom by mal ministrovi radiť?"

„To ešte neviem," mykla plecom. „Ale Vašo je šikovný, zapracuje sa," tvrdila presvedčene.

„Veď nemá žiadne skúsenosti," namietla som opatrne.

„Zapracuje sa," zopakovala. Vôbec nepochybovala o synovej genialite.

Bolo to pre mňa nepochopiteľné. Aneta, na jednej strane múdra, rozumná, inteligentná žena, na strane druhej nekritická matka, nahovárajúca si, že jej syn si zaslúži byť riaditeľom zemegule.

Cestou domov mi v hlave neustále vírili jej slová, ktorými ma vyprevádzala z nemocnice: „Vidíš, aký bol tvoj brat šikovný!“ pripomenula mi. „Počas štúdia brigádoval, dokončil školu, našiel si dobré zamestnanie a teraz… Kde je teraz? Máte od neho nejaké správy?“

Toto nebolo od tety Anety fér, hovorila som si. Nebolo to fér.

Júnové slnko sa schovalo za tmavé mraky, ochladilo sa. Stála som na zastávke trolejbusu a moja nálada sa dala prirovnať k zatiahnutej oblohe. Zmienka tety Anety ma vrátila myšlienkami k bratovi Lukášovi, o ktorom už dva roky vôbec nič nevieme. Dosť bolestne to zasiahlo našu rodinu, vnieslo rozkol do vzťahu rodičov. A okrem toho, stratenú rovnováhu som hľadala aj po tom, ako som sa po dlhoročnom vzťahu opäť vrátila domov. Sklamanie vyvrcholilo mojím náhlym odchodom, vidinu svadby som zo svojich plánov musela vymazať. V duchu som sa pýtala, či v každej rodine musia byť problémy, či existuje nejaká, ktorej život plynie stále ako tok pokojnej rieky?

Po príchode domov som sa cítila unavená ako po horskej túre do strmého kopca. Keď som sa v predsieni vyzúvala, zazvonil mi mobil.

„To ty si všetkému na vine!“ kričal ženský hlas. Až som sa zľakla.

„Prepáčte…?“ vyjachtala som.

„Zničila si mu život!“ útočila na mňa žena ďalej. Vtedy som ju spoznala.

„On si zničil život sám, mňa na to nepotreboval,“ zareagovala som odmerane a rozhorčene vypla telefón.

S pocitom bezmocnosti som sa sťažka posadila do kresla v obývačke. Najradšej by som sa v ňom stratila

navždy, alebo aspoň na pár dní. Privrela som oči. Myslela som si, že mám svoj minulý vzťah za sebou so všetkým, čo s ním súvisí. Uzavrela som to v sebe už dávnejšie, no zdá sa, že minulosť sa ku mne vracia spôsobom, ktorý sa mi nepáči.

Otvorila som oči a zahľadela sa do kúta miestnosti. Čosi v našej obývačke bolo iné. Neveriaco som civela na šijací stroj na úzkom stolíku.

Zobrala som do rúk mobil a zavolala sestre.

„Niečo sa deje," oznámila som jej. „Mama opäť vytiahla šijací stroj."

„Si si istá?" zvolala. „Čo sa stalo?"

„Neviem, ešte nie je doma," odvetila som. „Ale mala by si prísť." V pozadí som počula výskanie a smiech jej dvoch dcérok.

„Prídem," prisľúbila hneď.

Ponorila som sa hlbšie do kresla. Pochybovačne som pokrútila hlavou. Uvedomila som si, že je to prvý raz v živote, čo sa chcem dobrovoľne stretnúť so svojou sestrou, a iniciatíva vyšla z mojej strany.

KAMARÁTKY

Keď sa v spomienkach vraciam do svojho detstva, snažím sa prísť na to, kedy sa začal rozklad našej rodiny. Je zvláštne, že všetko fungovalo, kým sa moja mama a teta Aneta priatelili. Kým boli najlepšími kamarátkami, dôvernými a plnými pochopenia. Keď sa ich vzťah narušil, vnikli problémy aj do našej rodiny. Občas naberali rýchlosť lavíny, rútiacej sa z vysokánskych, zasnežených kopcov do hlbokej doliny.

Moja mama Melánia a teta Aneta sa kamarátili od strednej školy. Sedeli v jednej lavici, písavali si spolu úlohy a trávili vo dvojici aj s partiou svoj voľný čas. Mama hovorievala, že si padli do oka hneď v prvý deň, keď sa ocitli v cudzom prostredí školy a neznámeho kolektívu.

Zakaždým, keď mama o nej hovorila, nezabudla povedať, aká bola Aneta krásna. „Akoby si to ani neuvedomovala," spomínala. „Chlapci sa za ňou obzerali, na fotke s vábivým pohľadom prižmúrených očí a plnými, našpúlenými perami vyzerala ako najkrajšia herečka sveta. Ona sa však nepovažovala za krásnu. Pochádzala z početnej rodiny, nemali peňazí nazvyš, a preto musela nosiť oblečenie po svojich starších sestrách."

Aneta objavila tanečný kurz, no mama bola príliš hanblivá na to, aby sa prihlásila do klubu spoločenského tanca. Pre Anetu sa tanec stal vášňou. Bola v ňom taká dobrá, že sa s tanečnou skupinou zúčastňovala rôznych súťaží aj v zahraničí, a preto kamarátky mali v maturitnom ročníku na seba menej času. Využili však každú voľnú chvíľu, keď mohli byť spolu alebo ísť s partiou na diskotéku.

Moja babina mala šijací stroj a Aneta ho s vďačnosťou využívala na šitie zaujímavých tanečných kostýmov. Bola veľmi šikovná. Doma o šijacom stroji nemohla ani snívať. Moju mamu krásne kostýmy tak nadchli, že kamarátke pomáhala so šitím nových, a to najmä vtedy, keď sa Aneta chystala vycestovať na súťaž alebo mala mať tanečné vystúpenie. Tvorili spolu zohratý tandem, spanilá jazda dvoch nadšených, šikovných dievčat.

A po maturite sa zrazu všetko skončilo.

Aneta sa rozhodla vydať za tanečníka z ich skupiny

a odísť s ním na druhý koniec republiky – do Košíc. Mama sa z toho dlho nemohla spamätať.

„Chodila som ako bez duše," povedala mi. „Cítila som obrovskú prázdnotu, nedokázala som sa na nič sústrediť."

„Prečo to urobila?" nechápala som.

Ani mama to nechápala. „Vraj im tam prisľúbili trojizbový byt… ak sa jej muž zamestná v železiarňach. Ale keby sa zamestnal tu v Slovnafte, tiež by mohli dostať podnikový byt," dumala. „Nepripadala mi nejako veľmi zaľúbená, vôbec o ňom nehovorila ako o niekom, s kým randí."

„Ty si ho poznala?" spýtala som sa.

„Tak… z videnia," odvetila mama. „Peter. Tvrdil, že ju bude na rukách nosiť, keď sa zaňho vydá."

Na svadbe bola smutnou družičkou, najsmutnejšou, akú kedy svadobní hostia videli.

„Melánia, budeme si často telefonovať," ubezpečovala ju Aneta. Pre mamu to však bola slabá útecha.

„A čo tvoj tanec?" pýtala sa kamarátky.

„Aj v Košiciach sa tancuje, ak budeme chcieť pokračovať," zatvárila sa nádejne. „Doma sa to už nedá vydržať."

Chcela čo najskôr odísť z domu, zo stiesnených priestorov, preľudnených sestrami alebo rodinou tej staršej, keď k nim prišla na návštevu.

Nenávidela to tam. Bola presvedčená, že svoj život si zariadi úplne inak. Po skončení školy sa túžila osamostatniť a Petrovu žiadosť o ruku považovala za vhodnú príležitosť. Váhala iba chvíľku. Vidina trojizbového bytu, kde by sa prechádzala miestnosťami bez množstva ľudí, ju napĺňala eufóriou.

Dni mojej mamy by sa po odchode najlepšej kama-

rátky premenili na smutnú, jednotvárnu nudu, keby ju občas nevytiahol na diskotéku kamarát z partie. Zo začiatku to boli diskotéky, kino a výlety. Mama sa stala spoločníčkou v jeho štúdiu hornín. Libor bol zábavný, milý a študoval geológiu na prírodovedeckej fakulte.

Nebola to láska na prvý pohľad. Trvalo takmer dva roky, kým si mama uvedomila, že Libor pre ňu znamená viac, než si dokáže pripustiť. Brával ju so sebou do prírody, kde jej s nadšením rozprával o nerastoch, kameňoch, tektonických podložiach a svojom sne ísť do Afriky a skúmať tam všetko, o čom sa v škole učil.

„Mala som študovať geológiu tiež," smiala sa mama. „S vaším otcom by som školu určite úspešne dokončila. Toľko som toho vedela o textúre magmatických hornín, sedimentoch, o dôležitosti oxidu kremičitého…"

„To do teba hustil aj na rande?" začudovala som sa.

„Tak veru," prikývla mama s pobaveným výrazom. Vždy mala dobrú náladu… až kým sa všetko nezačalo kaziť. „Viem, kde sa vyskytujú jadrové pohoria, všetky som ich s otcom prešla. Malé Karpaty, Považský Inovec, Tríbeč, Fatra, Tatry… a iné. Prespali sme v stane toľko nocí, prežili v prírode toľko búrok ako málokto. Až som sa obávala, že v stane bude bývať aj naša budúca rodina."

„Neodradilo ťa to?" Predstavila som si daždivé noci a turistické topánky plné vody. Neďaleko zavýja vlk, obšmieta sa medveď.

„Nie," odvetila mama. „Presvedčila som sa, že sa naňho môžem spoľahnúť v každej situácii."

Aneta jej však chýbala. Telefonické hovory nedoká-

zali nahradiť osobné stretnutia. Mama z nostalgie znovu vytiahla babkin šijací stroj a začala šiť. V myšienkach sa touto činnosťou spájala s kamarátkou. Keď sa jej podarilo niečo pekné ušiť, v duchu sa pýtala, či by sa to páčilo aj Anete. Keď sa vykrúcala pred zrkadlom, skúšajúc si práve došité šaty, chýbal jej Anetin súhlasný pohľad a pochvala. Občas zamyslene sedávala v kresle a smutne rozmýšľala, prečo sa musela jej najlepšia kamarátka odsťahovať tak ďaleko.

Občas dostala od Anety list, písaný úhľadným písmom. Mladý pár býval u Petrovej mamy, na trojizbový byt stále čakali. Radosť však sálala zo správy, že sa obaja začlenili do tanečného súboru a chystali sa aj na súťaž do zahraničia.

A potom prišlo prekvapenie. V krajčírskom zaujatí a zanietenom putovaní za horninami sa mama zrazu dopočula novinu, že Aneta sa vracia z Košíc späť do hlavného mesta. Po dvoch rokoch, a už aj rozvedená.

Kamarátky boli opäť spolu, slnko svietilo jasnejšie. Mama začala deliť svoj čas medzi Anetu a Libora.

Jej svet znovu nadobudol rovnováhu.

Môj otec študoval na univerzite, mama a teta Aneta sa po maturite zamestnali. Mladí, slobodní, bez záväzkov si užívali život naplno. Pamätám si z detstva maminu vetu, že toto obdobie považovala za najšťastnejšie vo svojom živote.

Zamýšľala som sa nad jej slovami. Neskôr sa jej narodili s dvojročnými odstupmi tri deti – brat Lukáš, sestra Lenka a ja. Znamenalo to, že s naším príchodom sa jej šťastné obdobie skončilo?

Pochopila som však, že na bezstarostné roky mladosti sa spomína najradšej. A ony dve spomínali veľa a často, a tak mi nebolo celkom jasné, prečo sa teta

Aneta po dvoch rokoch od rozvodu rozhodla opäť vydať. Po návrate do rodného mesta jej podnik, kde sa zamestnala, pridelil malú garsónku. Konečne mala svoju izbu, svoju posteľ, nemusela sa o všetko deliť s niekoľkými sestrami. Také niečo nepoznala od svojho narodenia. Malý rodičovský dom s množstvom ľudí v malom priestore považovala za trest.

„Vôbec som v tom čase nemala v úmysle sa vydávať," počula som ju niekoľkokrát vysloviť túto vetu. Bola spokojná, cítila sa šťastná, slobodná, mala svoj vysnený útulný domov, zariadený podľa vlastného vkusu.

Prečo potom zmenila názor?

Šťastným ženíchom sa stal o dvadsaťštyri rokov starší muž, námestník z pridruženého podniku, spoločenský, rozšafný a dobre zabezpečený.

Moja mama tentoraz neronila slzy, jej kamarátka nikam neodchádzala. Na svadobných fotkách sa spokojne usmieva, stojac za Anetou ako jej svedok.

„Mami, a ty si sa rozhodla vydať za ocka v tom istom roku preto, že to urobila teta Aneta?" vyzvedala som v detstve pri prezeraní fotografií, z ktorých sálala veselá nálada. Mala som dojem, že na Anetinu veselicu bola pozvaná snáď polovica mesta.

„Boli sme s ockom dohodnutí, že sa zoberieme, keď doštuduje a zamestná sa. Hľadali sme vhodný termín, ale áno, povedala som si, prečo nemať svadbu v rovnakom roku ako moja najlepšia kamarátka, ktorá to absolvovala už druhý raz."

Vo veku dvadsaťtri rokov boli nádherné nevesty. Aj moja mama rozkvitla do krásy. Teta Aneta však pôsobila na fotkách božsky, ako femme fatale z plagátu, ako stelesnenie túžby väčšiny mužov mať ju po svojom

boku, dotýkať sa jej, zasypať bozkami jej plné, pootvorené pery alebo ju aspoň obdivovať na obrázku na vnútornej strane skrine zakaždým, keď ju otvoria.

Pozorne som študovala na fotografii výraz na tvári natešeného ženícha, zamýšľajúc sa nad dosť veľkým vekovým rozdielom páru. Dúfala Aneta snáď, že po nevydarenom manželstve s rovesníkom bude to so starším mužom šťastnejšie? Očividná bola jeho neskrývaná radosť a hrdosť na to, že taká krásna, mladá žena sa stala jeho manželkou.

O udalostiach ďalších rokov neviem veľa. Mama putovala s otcom horami a dolinami aj v zahraničí. Premočené tenisky, staré džínsy, prepotené tričká. Tetu Anetu zase vtiahol vír spoločenských udalostí, návštev divadiel a rôznych osláv. Ľahkosť volánov mušelínových šiat, lodičky na podpätku, čierna zamatová pelerína na predstavenia v opere.

Ich svety sa vzďaľovali, nepretínali sa už v žiadnom bode.

¤ ¤ ¤

Najprv som počula kopnutie do dverí, potom buchnutie a polohlasnú hádku. Hneď mi bolo jasné, kto vzápätí vstúpi do bytu.

„Nestrkaj sa!“

„Ty sa nestrkaj!“

„Dievčatá, zase?“ Ostrý hlas mojej sestry Lenky by mohol krájať surovú mrkvu.

„Ako vidím, od posledného stretnutia sa nič nezmenilo,“ nadvihla som obočie a objala obidve dievčatá. „Miša a Maša sa okopávajú horšie ako chlapci na futbalovom ihrisku,“ napomenula som ich mierne.

„To Miša!“ Krik.

„To Maša!“ Ešte väčší krik.

„Bežte mi z očí aj z uší!“ prikázala Lenka.

„Babina je tu?“

„Ešte nie,“ odvetila som. „Našťastie. Keby začula váš príchod, asi by sa ukryla do mikrovlnky.“

Moja poznámka vyvolala výbuch smiechu. Osemročná Michaela („Volajte ma Miša, nie Miška, rozumiete, Miša!“) a šesťročná Majka („Volajte ma Maša, chápete, Maša ako Máša a medveď!“) sa rozbehli do detskej izby, patriacej kedysi nám.

„Jedného dňa ma odvezú dvaja páni v bielych plášťoch, zavrú ma do vytapacírovanej miestnosti a ešte im za to budem vďačná,“ pokrútila hlavou sestra. Zamierila do obývačky a s povzdychom klesla do kresla. „Obidve sa v tej istej chvíli chcú hrať s tou istou bábikou,“ posťažovala sa.

Neubránila som sa úsmevu. „Nepripomína ti to niečo?“ prižmúrila som oči. V detstve mi často brala z rúk hračky, darmo som protestovala. „Daj si cumlík, decko,“ hovorievala mi. Bola som na tú vetu alergická. Aj na svoju sestru, s ktorou som si nerozumela vôbec v ničom.

„Miša v poslednom čase priniesla zo školy niekoľko zlých známok,“ vyslovila skleslo. „Nič nepomáha. Vraj sa nebude učiť to, čo ju nebaví.“

„A čo ju nebaví?“

„Fyzika,“ odvetila Lenka. „Tvrdí, že sa stane umelkyňou a fyziku potrebovať nebude.“

„To je pravda,“ prisvedčila som.

„Neštvi ma,“ vyhŕkla Lenka. „Nedá si dohovoriť, zlé známky ju vôbec nemrzia. Sme z toho s Cyrilom na nervy, jedine ona je pokojná ako voda v rybníku.“

„No… zrejme je po tebe,“ poznamenala som. „Fleg-

matička. Nič s ňou nepohne. A teba, zdá sa, deti zmenili…“

„Neposlušné deti,“ doplnila ma. „Keď boli menšie, nemali sme s nimi takéto starosti. Nepredpokladala som, že budem podchvíľou stáť pred jej triednou učiteľkou a cítiť sa ako neposlušná žiačka. Už len čakám, kedy mi dá jednu poza uši za drzý pohľad.“

„Dnes sa deti nebijú,“ zasmiala som sa. „A o aký druh umenia má Miška záujem?“

„Maľba,“ odvetila Lenka. „Učiteľka ich vzala do galérie a odvtedy takmer každý deň maľuje.“

„Má talent?“ zaujímala som sa.

Lenka nadvihla obočie a neisto pokývala hlavou. „Nooo… Povedala by som, že to dáva na Picassa,“ nasadila bezradný výraz. „Včera namaľovala nejakú bytosť s tromi očami a dvoma jazykmi a obraz nazvala Moja mama.“

„Super, dúfam, že si ho dáš zarámovať,“ smiala som sa. Moja neter presne vystihla, ako som svoju sestru vnímala v detstve.

Lenka uprela zrak do kúta miestnosti na mamin šijací stroj. „Mala si pravdu,“ hypnotizovala ho. „Niečo sa deje… Nespomínala ti mama niečo aspoň náznakom?“

„Nie,“ odvetila som. „Hneď ako príde, spýtame sa jej na to.“

Šijací stroj v období nášho detstva predstavoval rodinnú pohodu, maminu dobrú náladu a občas príchod zaujímavých zákazníčok. Z maminho amatérskeho krajčírskeho umenia sa vykľula veľká výhoda pre nás deti, pretože sme každú chvíľu mali na sebe niečo nové. Na druhej strane si dokázala aj privyrobiť, keď získala zopár zákazníčok, ktoré pravidelne využívali jej služby.

S Lukášom sme sa z toho veľmi tešili. Sedávali sme pod stolom, pozorovali ženy a hádali, aké budú mať požiadavky.

„Pamätám si na pani Krátku dĺžku," poznamenala Lenka.

„Ty si ju pamätáš?" začudovala som sa. „Veď ťa nebavilo hrať s nami túto hru."

„Neraz som vás počula, keď ste sa o tom rozprávali," vysvetlila.

Sestra sa k nám nikdy nepripojila, pohŕdala takou zábavou i naším spojenectvom. Tvrdila, že sme trápni, ja si však myslím, že na mňa žiarlila, lebo som si tak dobre rozumela s bratom, starším o štyri roky.

A my dvaja sme sa naozaj dokázali všelijako zabaviť.

„Táto je volánová," tipovala som pri novej zákazníčke.

„Nie, výstrihová," šepkal mi Lukáš.

Bola to však pani Krátka dĺžka. Nedávala si šiť nové šaty, ale iba skracovať zakúpené. Aj sukne a nohavice. Mama sa jej snažila naznačiť, že pred päťdesiatkou by už z dĺžky nemala toľko uberať, ale pani Krátka dĺžka bola presvedčená, že tak pôsobí oveľa mladšie.

„Je to dlhé, dlhé," nástojila, „vyzerám v tom ako babka na trhu." Veľké zrkadlo v predsieni takmer nevydržalo tú hanbu. Tú strašnú dĺžku! Po kolená alebo nedajbože ešte nižšie!

„Čo by predávala ako babka na trhu?" šepkal mi Lukáš. „Kačacie nožičky?" Pozoroval jej nohy, trčiace z krátkej sukne. Nevyzerali lákavo.

Zákazníčky sa prezliekali za paraván, zdobený farebnými obrázkami rozvinutých vejárov. Mame ho darovala babina, keď už kvôli horšiemu zraku prestala šiť.